

Tatyana Ilieva. An Old Church Slavonic–Greek Word Index to the Book of Ezekiel. In: *The Old Church Slavonic Translation of the Old Testament* (Edited by Sv. Nikolova). Volume 3. Sofia, 2013, 648 p.

ABSTRACT

The third volume of the series *The Old Church Slavonic Translation of the Old Testament* comprises An Old Church Slavonic–Greek Word Index to the Book of Ezekiel; Greek–Old Church Slavonic Index to the Book of Ezekiel; Index a tergo to the Book of Ezekiel, and Index frequentiae to the Book of Ezekiel. The Old Church Slavonic–Greek Word Index consists of 3,252 entries and 14,199 word forms in 35,773 occurrences.

Татяна Илиева. Старобългарско-гръцки словоуказател към Книгата на пророк Иезекиил. В: Старобългарският превод на Стария Завет. (Под общата редакция на Св. Николова) Т. 3. София, 2013, 648 с.

РЕЗЮМЕ

Третият том от поредицата „Старобългарският превод на Стария завет” съдържа: Старобългарско-гръцки словоуказател към Книга на пророк Иезекиил; Гръцко-старобългарски показалец към Книга на пророк Иезекиил; Index a tergo към Книга на пророк Иезекиил и Index frequentiae към Книга на пророк Иезекиил.

Старобългарско-гръцкият словоуказател съдържа 3252 заглавни единици със 14 199 словоформи в 35773 словоупотреби.

Всяка статия се състои от заглавна дума (лема) и два справочни дяла – словоуказател на съответствията в гръцкия текст и индекс на словоформите.

1. За лема се привежда основната словоформа на думата – именителен падеж единствено число при съществителните, именителен падеж единствено число мъжки род на кратката форма при прилагателните, именителен падеж при местоименията, инфинитив при глаголите.

Като самостоятелни заглавни думи се представят: наречията; адвербиализираните предложни изрази; суплетивните форми на личното местоимение; омонимите; адеквативирани причастия с първа съставна част отрицанието не-, когато в паметника липсва съответствие без не-; видовите форми на глаголите. В една речникова статия се дават дублетните глаголни форми от един вид, както и глаголите с омонимна парадигма в pf и impf.

Възприети са следните правила на нормализация:

а) От дублетните букви в лемите се употребяват само s на етимологичното място, è за и и ·, ù за øð, î за w и o, y за Н, Ѕ за û, úц и úè;

б) в заглавната дума се възстановяват етимологическите: ú и ь, вкл. и в слаба позиция; - и ©; ý; Ѕ пред è; интервокално и начално j;

в) буква ˉ се изписва в началото на думата, в средисловие и краесловие след гласна;

г) буква ^a се изписва в началото на думата; в средата след гласна; след палатални л, н и р;

д) буква я се изписва: в началото на думата; в средата на думата след гласна на етимологичното ѝ място /в ръкописа се изписва само э/; в края на думата;

е) буквените съчетания -ръ-/-ръ- и -лъ-/-лъ- се пишат на етимологичното им място;

и) фонетичните и морфологичните варианти се привеждат на съответното им място според азбучния ред с препратка към статията на основната нормализирана заглавна дума, където се дават в заглавната част след основния вариант.

Орфографичните отклонения се привеждат на съответното място в азбучния ред с препратка към основната статия на нормализираната заглавка, където се дават в индекса на словоформите в облика, под който са засвидетелствани в ръкописа със забележка sic!.

На второ място се дава кратка граматическа характеристика на заглавната дума като част на речта. Накрая се отбелязва нейната честота на употреба в издадения текст по рък. F.I.461.

В първия справочен дял на статията се дават гръцките съответствия на заглавната дума в тяхната основна форма според установената в старогръцката лексикография традиция, след което се привеждат и статистически данни. На първо място се отбелязва фреквенцията на дадена гръцка дума *x* като съответствие на лемата *y* от старобългарския превод и след знак ‘/’ броят на всички словоупотреби на същата дума *x* в целия гръцки текст. Ако пословният принцип на превеждане е нарушен и на съответната лема отговаря словосъчетание, след знака ‘/’ се отразява честотата на употреба на всички пълнозначни думи в него. Данните за всяка пълнозначна дума са отделени със запетая. Следва пълен индекс на местата в ръкописа, където са засвидетелствани тези съответствия.

Когато преводът на съответния контекст, в който е засвидетелствана дадена старобългарска дума, е толкова свободен, че е невъзможно да се посочи определено гръцко съответствие, пасажът се привежда изцяло в рубриката ‘*translationes liberae*’ заедно със съответстващия му гръцки текст.

В рубрика ‘*Omissa*’ изрично се отбелязват словоупотребите на съответната заглавна дума в случаите на пропуски на текст от Тълкуванията на Теодорит Кирски.

В отделна рубрика ‘Addita’ се дават словоупотребите на съответната заглавна дума в добавени от старобългарския преводач пасажи, които нямат гръцко съответствие според печатната версия в Migne.

Разбира се трябва да се подчертае относителността на тези данни поради липсата на критическо издание на Теодоритовите тълкувания.

Посочените случаи се разграничават принципно от липсите на гръцко съответствие за дадената старобългарска словоупотреба в наличен контекст, които се отбелязват със знак Ø.

Понякога гръцките съответствия не отговарят или дори явно противоречат на значението на старобългарската дума. В тези случаи се привличат сравнителни данни и от източнославянската традиция. Когато се касае за явна грешка на търновския преписвач, сбърканата словоформа се привежда в края на речниковата статия на съответната заглавна единица с препратка към лемата на правилното съответствие, където на свой ред се дава с бележка sic!. При положение, че всички руски свидетелства са единодушни в разночетенето, те се обобщават под обща сигла *r*, като се възприема правописният облик по ръкопис №182 от сб. на Чудов – ГИМ (Ч1). Ако сведенията от паралелните ръкописи не съвпадат, тогава те се привеждат поотделно.

Сигнатурата се състои от две части – текстологична и кодикологична, визуално открити със знак ‘/’ и смяна на шрифта. Сигнацията в словоуказателя следва едигионните принципи, възприети в горепосоченото издание на Книгата на прор. Иезекиил, с което се цели улесняване на ползвателя.

а) Сигнацията на основния библейски текст се състои от индикация на главата и стиха, означени с арабски цифри в шрифт **Bold**.

б) Сигнацията на тълкуванията се дава с шрифт **Regular** и включва данни за библейския текст, към който се отнася екзегезата.

в) кодикологичната сигнатура се дава в курсив.

Означението (*Z*) след сигнатурата отбелязва наличие на даденото гръцко съответствие у Ziegler и се поставя при отсъствието му в Migne или когато съществува разминаване между Migne и ползваното критическо издание. В случай, че съответствието е засвидетелствано не в основния текст, а в критическия апарат, се маркира с бележка (*Zapp*):

След старобългарско-гръцкия словоуказател се привежда индекс на засвидетелстваните в ръкописа словоформи на дадената лема със сигнация на всички техни словоупотреби. Индексът съдържа точна граматична характеристика на всяка една форма.